

Ypperlig Ibsen på Nationaltheatret

Anmeldt av Asbjørn Omberg

Georg Løkkeberg som byggmester Solness, Helen Brinchmann som hans kone og Henny Moan som den unge Hilde.

Henrik Ibsen, Hedda Gabler, byggmester Solness — det er noe til trekant. Og hvis en trekant kan sies å ha et sentrum, da er senteret Emilie Bardach, østerrikerinnen, den ukjente, som først dukket frem i dagens lys etter Ibsens død og senere er blitt stående der. Nesten flombelyst. De 12 brevene han sendte henne er granske fremdeles ikke riktig ferdig med.

Han møtte den 18-årige piken sommeren 1889 i Gossensass i Tyrol og samtalen med henne strakte seg bare over noen uker, men virkningene av samværet var så voldsomme at de kan spores i nesten alle skuespillene han skrev senere. Den 61-årige berømmetheten, hvis ytre, tilknappede ro gjorde at han allereide i levende live nesten virket som en statue i bronse eller granitt, ble så rystet fra øverst til nederst at han ville bryte alle broer av og reist avsted med henbrøer av og simpelthen reise avsted med henne. I det siste og 12. brevet — skrevet 9 år etter — sa han at sommeren i Gossensass var den lykkeligste, den vakreste i hele hans liv, han våget nesten ikke tenke på den, men måtte det alltid, alltid! Da hadde han forlenget engang skrevet i hennes dagbok: Høye, smertelige lykke ved å kjempe for det oppnåelige! Begge disse tilegnel-

sene til en blottende ung pike ble hovedmotivene i Ibsens selvbe-kjennende skuespill, hvor han selv er byggmester Solness, overmennesket som føler alderen komme og likevel vil det umulige, men styrter ned og dør. Så nøye er stykket knyttet til begivenhetene i Gossensass at til og med en bestemt dato - 19. september - går igjen. Det er spennende som i en kriminalroman, når beviset blir lagt på bordet.

Tidligere har den berømmelige hovedpersonen gang på gang vært spilt av det demoniske talent August Oddvar. Denne gangen er det Georg Løkkeberg, påfallende lite brukt på scenen, men hver gang later det til å skulle bli en begivenhet. Spillet avslører øyeblikkelig et voldsomt indre liv, en grusom fortid og en skjebnesvanger fremtid. Det er der alt sammen fra første stund. Skikkelsen har en mandig styrke som virker imponerende skremmende og fra støtende, men hennes noe avdækkert som han avdekker lag for lag i seg. Det er overhodet ingen vanskelighet å forstå at nettopp en ung pike som Hilde blir betatt og at fortryllelsen i all sin urimelighet varer gjennom ti lange år. Og her er vi ved Henny Moans rolle — ikke som fremstiller av en bestemt person, selv om den er overbevisende nok — men hennes overraskende plass og betydning i forestillingen som helhet. Pen er hun jo ikke, det kortklippede håret gjør henne gutteaktig bevegelsene er keitede, og den hengslete kjolen har ingen forbindelse med noen kjent mote eller stilart, nei, hun er ikke noe drømmebilde for selv den mest måteholdne forelskelse. Men nettopp det aparte utseende og den lille nordlandske slengen i språket hever på en forunderlig måte både skikkelsen og hele skuespillet opp i abstraksjonenes symbolverden. Og da klaffer også tsjekkeren Lubos Hruzas dekorasjoner på det fortreffeligste. De er fremmedartede, mangler enhver antydning til norsk lokalpreg.

Byggmesterens kontor er et comptoir, et bureau inn i den lett steriliserte dagligstuen med den lange korridoren faller et giftig-gult dagslys, og ute i haven har det store treet blader av sølv, eller er det galakser på himmelen?

I de andre rollene er spillet igjen helt naturalistisk; Helen Brinchmann som fru Solness, avdød i levende live, men med styrke til å gjøre hvert ord hun sier til en anklage og en dom, Jørn Ording som huslegen, Sverre Hansen som den gamle arkitekten, Jan Håren som en korrekt ung mann, og Thoresen hvis stillferdige er den bitreste skildring av underkøyet og mishand-

Det er teatersjef Arild Brinchmann som har satt forestillingen iscene, og det inntrykket en sitter igjen med er at alt er lagt opp etter den mest omhyggelige plan og gjennomført med den sikreste sans for samspillet mellom virkemidlene. At detaljene så bevisst og samtidig så naturlig er innordnet i helheten vidner om et ytterst kresent regiarbeide som gjør forestillingen til en av de sjeldne.

